

PERSBERICHT

Verdere versterking EMU nodig om eurozone crisisbestendig te maken

18 augustus 2017

In reactie op de economische en financiële crisis zijn de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om de Economische en Monetaire Unie (EMU) te versterken. Toch zijn aanvullende maatregelen nodig om de schokbestendigheid van de eurozone verder te vergroten. Dat concludeert de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) in het vandaag verschenen advies 'Is de eurozone storbestendig? Over verdieping en versterking van de EMU'.

Sinds de eurocrisis van 2010-2012 zijn de onderlinge economische verschillen tussen de landen van de eurozone alleen maar groter geworden. De nagestreefde convergentie is uitgebleven, omdat een aantal zuidelijke lidstaten niet in staat bleek noodzakelijke economische hervormingen door te voeren. Ook hebben de drastische bezuinigingen in reactie op de crisis in dit opzicht waarschijnlijk een averechts effect gehad. Wel heeft de crisis geleid tot verschillende maatregelen ter versterking van de EMU. Zo is het Europees toezicht op de nationale begrotingspolitiek aangescherpt en is er een systeem van Europese controle op het bankwezen gekomen. Ook is er een noodfonds (het Europees Stabiliteitsmechanisme) opgericht om te voorzien in acute financieringsbehoeften van landen.

Desondanks is de AIV van oordeel dat de doorgevoerde maatregelen onvoldoende zijn om de eurozone te wapenen tegen een nieuwe crisis. De overheidsschuld ligt in een aantal eurolanden op een onverantwoord hoog peil, terwijl het grote bedrag aan uitstaande slechte leningen nog steeds het voortbestaan van banken bedreigt. Bovendien kan nog altijd worden getwijfeld aan het vermogen van de EMU om snel en effectief op te treden in tijden van crisis. De veelheid aan actoren zonder duidelijke taakverdeling en verantwoordelijkheden compliceert en vertraagt in de huidige situatie de besluitvorming. Verder ondervinden maatregelen waartoe al is besloten, zoals de voltooiing van de bankenunie en de kapitaalmarktunie, vertraging in de uitvoering.

Governance

De AIV doet verschillende voorstellen om de eurozone crisisbestendiger te maken. Wat betreft het bestuur van de EMU moet vooral de slagvaardigheid in zaken van crisisbeheer worden vergroot. Hiertoe dient de vaste voorzitter van de eurogroep op te treden als hoofdonderhandelaar van steunprogramma's in het kader van het Europees Stabiliteitsmechanisme. Verder pleit de AIV voor een 'double-hatted' functie, waarbij de vicevoorzitter van de Europese Commissie verantwoordelijk voor euro-aangelegenheden tevens de vaste voorzitter is van de eurogroep. Een dergelijke constructie versterkt ook de controlefunctie van het Europees Parlement op de Commissie, die is belast met het toezicht op de naleving en de uitvoering van steunprogramma's. Dit komt ook de democratische legitimiteit van de EMU ten goede.

Economische hervormingen

Duidelijk is verder dat een aantal eurolanden (waaronder Frankrijk en Italië) diepgaande economische hervormingen moet doorvoeren om de economie op orde te krijgen. Het gaat daarbij vooral om flexibilisering van product- en arbeidsmarkten. Weliswaar ligt de primaire verantwoordelijkheid hiervoor bij de betrokken regeringen, maar de AIV meent dat Nederland, samen met Duitsland, een actieve en stimulerende rol kan spelen ter ondersteuning van een hervormingspolitiek in deze landen. Dit kan onder meer door het opzetten van investeringsprogramma's en door aan te sturen op een loonontwikkeling die de koopkracht van werknemers in de overschotlanden vergroot.

Versterking EMU

Op het terrein van de vergroting van de monetaire stabiliteit beveelt AIV aan om het Europees Stabiliteitsmechanisme op termijn en stapsgewijs om te vormen tot een Europees Monetair Fonds. Met betrekking tot een begrotingscapaciteit voor de eurozone, stelt de AIV dat deze in beginsel kan bijdragen aan de schokbestendigheid van de EMU. De AIV benadrukt dat verdieping van de EMU een stapsgewijs proces is, waarbij met name een eurobegroting kan worden gezien als een sluitstuk. Dit proces moet hand in hand gaan met verbeterde Euro-governance en democratische controle daarop. De AIV ziet stappen in deze richting als essentieel ter versterking van de EMU en daarmee voor het voortbestaan van de muntunie. De AIV sluit een exit-scenario echter niet uit. Het is raadzaam een dergelijk scenario bij wijze van contingency planning uit te werken.